

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Iuris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Tit. III. De Ecclesiasticis Constitutionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

Quò ad Tertium. Cum Jus Canonicum emanaverit non solum ex Præceptis Juris Divini, sed etiam ex Consuetudine; sciendum est, quod Consuetudo est Jus quoddam moribus institutum, quod pro Lege suscipitur, dummodo Divino Juri, neque Canonici contradicat Constitutionibus. Ita Lancelot. hoc tit. §. 2. & 3. Duplex autem est Consuetudo scripta, & non scripta. Prima est, quando Decuriones Civitatis eam in scriptis redegerunt, & tales sunt Consuetudines Feudorum, cap. Consuetudo dist. 1. l. De quibus. ff. de Legib. Altera est, quæ caret scriptis; & hæc est propriè Consuetudo, quam tamen allegans probare debet. Abb. in cap. fin. de Consuetudine.

Quò ad Quartum. Quinque requiruntur ad inducendam Consuetudinem vim Legis habentem, & obligantem. Primo, ut sit rationabilis; nec bonis moribus adversetur; tunc enim non esset consuetudo, sed corruptela; & non obstante quocunque temporis cursu minime observanda foret, cap. fin. de Consuetud. Secundo, quod sit legitimo tempore observata; videlicet in rebus Civilibus per decem saltem annos; in Ecclesiasticis per quadraginta. Glossa in d. cap. fin. de Consuetud. Tertiò, quod adsint actus frequentes, l. 1. C. Quæ sit longa Consuet. & ideo unus actus non sufficit ad inducendam consuetudinem; etsi quando fuisset inducta sufficeret unus actus contrarius ad eam abolendam. Bart. in l. De quibus, 32. ff. de Legib. Quarto, quod inducatur animo obligandi; & in illis rebus, in quibus eam inducentes possunt seipsos obligare. Hinc si quid fiat ex sola liberalitate, non nascitur obligatio ita in posterum faciendi; nam in facultativis non inducitur consuetudo. Nicol. Instit. Civil. lib. 1. tit. 2. num. 51. Et si Clerici consentiant in actibus Ecclesiasticæ immunitati contrariis non valet eorum consuetudo. Nicol. ubi sup. n. 50. in fin. Et Quintò requiritur, quod ipsa consuetudo non sit à Principe prohibita, damnata, seu abrogata, tam de præterito, quam de futuro; Nicol. ibid. num. 46. Hinc Consuetudines præjudiciales Ecclesiis, vel Personis, aut bonis Ecclesiasticis introduci non possunt; & quatenus fuissent introductæ subtrahi non valent; quia Urbanus Papa VIII. Anno 1641. per Bullam diei 5. Junii. Incipien. Romanus Pontifex. Hujusmodi omnes Consuetudines cassavit, & annullavit; ac introduci vetuit, ut notat Fagnan. in cap. Consuetudines, num. 59. & 60. de Consuetud. tom. 1. Illud etiam est notandum, quod sæpe Consuetudo à Doctoribus vocatur Præscriptio, quia hæc duo nomina sunt synonyma; & unum, ac idem significant. Verè tamen, ac propriè Consuetudo est illa, quæ observatur ab universitate populi; Præscriptio vero, quæ est in usu apud privatas, & singulares personas tantum; requirit autem & ipsa omnes illas quinque conditiones, & qualitates ad sui valorem, quas supra retulimus de Consuetudine. Adden. ad Rotam coram Ludovico Decis. 191. num. 6. & Eminentiss. Card. de Luca de Jurisdic. discept. 34. num. 28. Tandem sciendum, quod Doctori attestanti de Consuetudine non est credendum; sed est probanda per illum, qui se fundat in illa. Rota coram Coccino Decis. 123. num. 27. & 28. & coram Othobono Decis. 149. n. 14. & 15. Nicol. d. lib. 1. Instit. Civil. tit. 2. num. 53.

Quò ad Quintum. Constitutio est omnis Lex scripta, cap. Constitutio, dist. 2. & toto titulo Doct. Clericali Tom. II. Lib. VIII.

extr. de Constitutionib. ac ita dicitur quasi communis Statutio, quia obligat omnes subditos illius, à quo ipsa fit, & promulgatur. Constitutionum autem alix sunt Civiles, alix Ecclesiasticæ. Et quidem Civiles sunt, quas Princeps, aut Magistratus laicus promulgat, vel quas Populi sibi met ipsis observandas proponunt. Et hæc tanquam leges sunt observandæ, & reverenter suscipiendæ, dist. 10. per tot. dummodo non sint contra Evangelium, vel Decalogum, aut Jus naturale, Clem. Pastoralis, de Sent. & re Judic. Sed utrum obligent in conscientia? & sub pœna peccati mortalis? Non sunt concordēs DD. nam alii asserunt, & alii negant, ut in cap. 1. de Constit. S. Thomas 2. 2. qu. 86. art. 9. Novissime Maltius dist. 2. de Legib. numer. 127. & seqq.

Ecclesiasticæ verò Constitutiones sunt illæ, quæ repositæ habentur in corpore Juris Canonici; & sunt collectæ vel ex Conciliis Sacris, vel ex dictis Sanctorum Patrum, vel ex Decretis, seu Responsis Summorum Pontificum; five ex Synodis Provincialibus, aut Diocesanis, vel ex Bullis Pontificiis, ac Decretis Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, in eorum Congregationibus emanatis, de quibus omnibus in sequenti titulo est differendum.

TIT. III.

De Ecclesiasticis Constitutionibus.

Quoniam Ecclesiasticæ Constitutiones sunt illæ, quæ habentur in Voluminibus Juris Canonici, ut dictum est supra; idcirco ad eas cognoscendas explicare oportet.

1. Quæ & quot sint Volumina Juris Canonici? & à quibus fuerint composita, & congesta?
2. Quanam sint Controversiæ, vel Materix, quæ discutiuntur in iisdem Voluminibus?
3. Cujus Auctoritatis sint Decreta, & Constitutiones in iisdem Voluminibus repositæ.

Quò ad Primum. Volumina Juris Canonici sunt Novem. Primum est Decretum Gratiani, quod in quatuor Partes principales distinguitur: Prima continet distinctiones centum, & unam. Secunda causas triginta sex cum suis questionibus. Tertia, tractatum de Penitentia, in septem distinctiones divisum. Quarta agit de Consecratione tam rerum inanimatarum, quæ sunt Ecclesiæ; quam animatarum, qui sunt Homines, Dei servitio, ac cultui Divino per Ordines minores, ac Sacros, promoti. Gratianus fuit Monachus Benedictinus, patria Clusinus, qui floruit tempore Eugenii Tertii Pontificis, & Conradi Tertii Imperatoris Anno Domini 1145. Scripsit hoc Volumen Bononiæ in Monasterio Sancti Felicis, & notat Eminentiss. Cardin. Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis, verb. Gratianus, Anno 1140. Secundum Volumen continet quinque libros Decretalium ex Pontificum responsis, & Constitutionibus, nec non ex Generalium Conciliorum, & aliquorum Provincialium, atque Diocesanorum Decretis, per Sanctum Raymundum de Penna forti Barcinonen. Ordinis Prædicatorum, jussu Gregorii Noni Anno 1230. compilatum, & confectum; ut testatur ipsemet Gregorius Nonus in Proemio ejusdem Voluminis Decretalium. Tertium Volumen est Liber sextus Decretalium, de mandato Bonifacii Papæ VIII. Anno 1294. à tribus doctissimis Viris, ac Sacrorum Canonum Professoribus, Guilhelmo Archiepiscopo Ebrundun.

dunen. Berengario Episcopo Biteren. ac Magistro Richardo de Senis S. R. E. Vicecancellario, ex Epistolis Summorum Pontificum compositum, in quinque libros, ac Titulos septuaginta septem subdivisum; ut ex Proemio ejusdem Voluminis, ac Libri sexti deprehenditur. *Quartum* Volumen continet Clementinas; id est Constitutiones à Clemente Papa Quinto, Anno 1305. electo, in Concilio Viennensi promulgatas; quas, cum aliis ejusdem Pontificis editis, Joannes Papa XXII. ipsius Successor in unum collectas, & in quinque libros, ac quinquaginta duos Titulos subdivisas, Anno 1318. publicavit, pro ut in earumdem Clementinarum Proemio continetur. *Quintum* Volumen includit Extravagantes tum ejusdem Joannis Papæ XXII. nempe Constitutiones, quæ tum ab ipso, post editas Clementinas, tum ab aliis Pontificibus fuerunt promulgatæ, ut legitur in earum Proemiis. *Sextum* Volumen appellari possunt Bullaria continentia Constitutiones Summorum Pontificum, quæ non habentur in corpore Juris; sed sunt collectæ à Laetio Cherubino Jurisconsulto Romano: & incipiunt à S. Leone Papa, & prosequuntur usque ad Urbanum VIII. quatuor Tomos efformantes, quibus alii duo Tomi adjecti sunt, qui continent ultimas Constitutiones ejusdem Urbani VIII. nec non Successorum Pontificum usque ad Clementem XI. nunc feliciter regnantem. His Tomis sex adjungi possunt alii duo habentes Privilegia, & Constitutiones Apostolicas, quæ à diversis Summis Pontificibus emanarunt ad favorem Illustrissimæ, ac Amplissimæ Congregationis Monachorum Cassinensium; & hi fuerunt confecti à R. P. D. Cornelio Margarino ejusdem Congregationis Generali Archivista. *Septimum* Volumen Ecclesiasticarum Constitutionum appellari possunt Tomi quinque Conciliorum tam Generalium, quam Provincialium typis impressi Venetiis per Dominicum Nicolinum Anno 1585. in quibus habentur integri actus, Decreta, & Sessiones eorumdem omnium Conciliorum: ac hi sunt illustrati à moderno Episcopo Nucerino, qui nuperimè scripsit eruditissimam Historiam Conciliorum, typis datam Venetiis per Andreæ Poletum Anno 1686. *Octavum* Volumen vocari potest postremum Generale Concilium Tridentinum, quo in præfenti regitur universalis Ecclesia tum in articulis fidei, & Sacramentorum; tum circa regimen Populi Christiani quod ad Divinum cultum, & observantiam Legis Evangelicæ, Episcopis, Parochis, & aliis animarum Pastoribus incumbens. *Nonum* tandem Volumen reputari possunt Libri Decretorum, seu Declarationum Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, quas pronunciant Romæ in Congregationibus S. Rituum. Concilii Tridentini, Episcoporum, & Regularium; ac de aliis rebus, & super aliis Negotiis, Christianam Rempublicam concernentibus, per Summos Pontifices institutis: quamvis enim disputent Moralitæ: An prædictæ Declarationes habeant vim legis; ut videre est apud Dianam *part. 1. tract. 10. resol. 29.* quæ in ejus Opere Coordinato habetur *to. 6. tract. 1. resol. 21.* Sententia affirmativa est verior, quando exhibentur in forma Authentica; ut probat Barbosa *de Jure Eccles. Univ. lib. 1. cap. 4. num. 83.* & dixit Rota

coram Buratto *decis. 479. num. 21.* Declarationes supradictæ non publicantur, neque typis imprimuntur; sed passim à Doctores allegantur: & earum Augustinus Barbosa Librum satis amplum collegit, quem *Summam Apostolicarum Decisionum* inscripsit, & novissime idem fecit Hieronymus Nicolius in suis *Floresculis*, ordine alphabetico digestis.

Quod ad Secundum. Controversiæ, seu Materiæ, quæ discutiuntur in his Voluminibus, sunt Quadruplicis generis: aliæ enim concernunt personas Ecclesiasticas, & earum alimenta; aliæ Sacramenta, & Ecclesiarum Immunitatem, cultum, & nitorem; aliæ dant formam Judiciis, & Foro contentioso pro personis Ecclesiasticis, & Religiosis: Aliæ tandem agunt de harum Personarum delictis, & poenis: ac præcipue de Ecclesiasticis Censuris. Igitur in primis differitur de Summo Pontifice, de Episcopis, ac aliis Prælati inferioribus; de Canonicis, Sacerdotibus, & aliis clericis: quomodo hi omnes eligantur, & promoveantur: & postquam fuerint electi, ac promoti, quomodo, & quando Præbendis, & Beneficiis decorentur; & de his omnibus in primo harum Canonicarum Institutionum Libro. Secunda, quæ secundus Liber complectitur, declarant septem Sacramenta Ecclesiæ, ac omnia Matrimonii impedimenta; & subinde de Immunitate Ecclesiarum agunt, nec non de Censibus, Decimis, ac aliis rebus, quæ iisdem Ecclesiis, & earum Rectoribus debentur. Tertia, quæ in tertio Libro continentur, explicant formam procedendi civiliter in foro Ecclesiastico contra Personas religiosas, & eidem Foro subjectas. Ultima, quæ in quarto Libro examinantur, respiciunt crimina Clericorum, dant formam criminaliter agendi contra illos; & explicant poenas, & præcipue Ecclesiasticas Censuras, quibus debent puniri. Ex his omnibus resultat integer Tractatus totius Juris Canonici, in prædictis novem Voluminibus contenti; & ex hac compendiosa explicatione Studiosi Adolescentes, brevi, ac jucundo itinere, ad intelligentiam omnium Sacrorum Canonum conducuntur.

Quod ad Tertium. Si quaerimus, cujus Auctoritatis sint Decreta, & Constitutiones in supra relatis novem Voluminibus repositæ? Distinguere oportet Primum Volumen, vocatum *Decretum Gratiani*: ab aliis octo subsequentibus Voluminibus supra relatis. Decretum Gratiani, secundum communem Canonistarum opinionem, non habet auctoritatem Juris, nec vim Legis in tribus: videlicet in Rubricis, in Capitulis, quæ inscribuntur *Palea*, & in Legibus Civilibus, ac Canonibus, qui non reperiuntur in locis, ab eodem Gratiano citatis, & desumptis; ut plene differit Fagnanus in *cap. Canonum Statuta à num. 37. & seqq. De Constitutionibus rom. 1.* Primo Rubricæ, quæ singulis Capitulis Decreti reperiuntur præpositæ, Canonis auctoritatem non habent, ex pluribus rationibus, quas adducit Fagnanus *ubi supra num. 40.* sed præcipue quia sive eas fecerit Gratianus, sive aliquis ejus discipulus, neuter poterat eis tribuere Jus, aut auctoritatem Canonis, quam non habebat, *cap. Translatio. De Constitut. l. fin. ff. de Legib.* Secundo, capitula ejusdem Decreti Gratiani, cum hac voce *Palea*, non sunt pro Canonibus recipienda, quia proveniunt ab in-

certo

certo Auctore; ut notant DD. ab eodem Fagnano num. 43. citati; qui num. 44. subdit, eundem Gratianum dixisse, cum ipse postea viderit additionem illorum capitulorum operi suo, *Pales est, non est de grano meo.* Tertio plures leges Civiles, & Canones antiqui inserti sunt, per errorem ab eodem Gratiano in suo Volumine Decreti, quæ in originalibus libris Juris Civilis, vel Canonici non reperiuntur; ut notat Emin. Card. Bellarminus de *Script. Eccles. dist. verb. Gratian.* Ideo nisi prædicta Jura Civilia, & Canones Sacri reperiuntur in fonte apud eorum Auctorem, vim Legis habere non possunt. Cætera Capitula totius Decreti, quæ vera sunt, vim legis obtinent, potissimum post expurgationem ejusdem Voluminis Gratiani factam de mandato Gregorii Papæ XIII. qui illud approbavit, & voluit esse partem Juris Canonici, ut legitur in principio ejusdem Decreti; & notat Fagnan. in d. cap. Canonum num. 46. de *Constitut.* Hæc de primo Volumine.

Quod ad sequentia quinque Volumina, in quibus continentur Decretales Gregorii IX. Liber sextus Bonifacii Octavi, Clementinæ, & Extravagantes Joannis XXII. nec non Bullaria Romana, in quibus habentur Pontificiæ Constitutiones, firmiter est tenendum, ea omnia esse Scrinia Sacrosancta, in quibus reconditi sunt thesauri Juris Canonici; omnes enim Canones, decreta, Mandata, & Constitutiones eorundem Quinque Voluminum habent vim Legis, & ab omnibus sunt servanda, cap. Canonum, de *Constitut.* & qui eas non servant, blasphemare dicuntur Spiritum Sanctum, cap. Violatores 25. quæst. 1. Et ideo Papæ Decreta servanda sunt, ita ac si à Sancto Petro essent facta, cap. Sic omnes, cap. Si Romanorum, cap. Nulli fas sit. Dist. 19. & cap. Si Decreta, dist. 20. & ita communiter docent omnes Theologi, ac Canonistæ, quos longa serie allegat Fagnan. in dict. cap. Canonum Statuta, à num. 6. & seq. de *Constitut.*

Septimum Juris Canonici Volumen, quod formari diximus à quinque Tomis Conciliorum Generalium, habet & ipsum vim Legis: & dicitur tantam habere auctoritatem, quam quatuor Evangelia, cap. Sicut Sancti Evangelii, dist. 15. quare quæ in eis sunt decreta, & definita sunt ab omnibus observanda, cap. A Sanctis 25. quæst. 1. Eminentiss. Cardin. de Lauræa in *Epitome Canonum. Verb. Conciliorum Generalium Sanctitas, & auctoritas ad definiendum, ob obligandum, pag. 190.*

De octavo ejusdem Juris Canonici Volumine, quod Tridentinum Concilium esse possumus, nefas esset dubitare, An omnia, & singula ejus Decreta, & Statuta vim legis habeant? tum quia idem Concilium in cap. 2. sess. 25. de *Refor.* mandat, & præcipit, ea ab omnibus servari; tum etiam quia Pius Papa Quartus in Bulla confirmatoria ejusdem Concilii, & in ejus fine impressa, jubet, & mandat omnibus, & singulis Episcopis in virtute Sanctæ obedientiæ, ut eadem Decreta, & Statuta in judicio, & extra judicium observent, & à subditis quisque suis inviolabiliter faciant observari.

Idem de Nono Volumine, scilicet de Declarationibus, & Decretis SS. Congregationum Eminentiss. S. R. E. Cardinalium, ut supra ex

Barbosa dictum est, & ego ostendi in meis Decisionibus de *Sacram. Ord. decis. 15. num. 31.* & latius in meis *Discordiis Forensibus de Jurisdic. Disc. 2. num. 22.* ubi DD.

TIT. IV.

De Jure Personarum.

Dictum est supra Jus Canonicum esse institutum pro recto regimine Personarum, Rerum, ac Judiciorum, quæ in foro Ecclesiastico habentur, nec non pro punitione delictorum; idcirco agendum est de Personis, & videntur.

1. Qua sit præcipua Personarum divisio?

2. Qua Clericorum distinctio?

Quod ad Primum. Christianorum, (de quibus semper intelligimus, cum de his, qui foris sunt, nihil ad nos, cap. Multi. 2. quæst. 1.) duæ sunt species. Alii appellantur Laici, & sunt illi, qui civili societate conjuncti, ad humani generis propagationem ordinati videntur; & his licet temporalia possidere, Uxorem ducere, controversias sæculares judicare. Alii verò Clerici existunt; & hi sunt Divinis officiis dedicati, atque addicti; ab omni sæculari negotio separati, ne à Divinis distrahantur, cap. Duo 12. quæst. 1. & de utrisque agit Glossa hic in *Verb. Populares.*

Quod ad Secundum. Clerici in tres classes distinguuntur: alii enim sunt Sacerdotes; alii in Sacris ordinibus constituti; & alii nec Sacerdotes, nec in Sacris, sed in minoribus ordinibus existunt. Sacerdotes sunt Presbyteri, qui in Sacris Altissimo deserviunt; Eucharistiam conficiunt; & Sacramenta populo fidei ministrant. In sacris sunt Diaconi, & Subdiaconi: illi sunt immediati Ministri Sacerdotum, cap. Diaconus. 98. dist. Isti Diaconis subsunt; ac Sacerdotibus mediante Diacono deserviunt. Qui autem nec Sacerdotes, nec in Sacris sunt, obtinent minores Ordines, nempe Acolythatum, Exorcistatum, Lectoratum, & Ostiariatum: Acolythorum officium est, lumina pro Sacris peragendis accendere. Exorcistarum manus super Ænergumenis, seu lunaticis, vel à Dæmonibus obsessis imponere. Lectorum lectiones Breviarii in Ecclesia recitare; & Ostiariorum ostia Templi claudere, ac aperire, Infideles, ac Excommunicatos ejicere, cap. Proletis. 25. dist. cap. Exorcista, cap. Ostiarius, cap. Lector, cap. Acolythus. 22. dist.

TIT. V.

De Episcopis, ac Summo Pontifice.

Quoniam illorum, qui sunt in Sacerdotio, alii in altiori gradu, alii verò in inferiori consistunt; prius agendum est de his, qui altiorum gradum possident; deinde de his, qui inferiores sunt, verba faciemus. Igitur in præsentem videbimus:

1. Quis Summus Pontifex dicatur?

2. Quis Episcopus?

3. Quot sint Episcoporum ordines?

4. Qua sit horum omnium auctoritas?

Quod ad Primum. In lata significatione ille est Pontifex, qui alicui populo præficatur, Civitati, ac Diocesi pro religione conservanda, & animabus ad æternam felicitatem dirigendis;